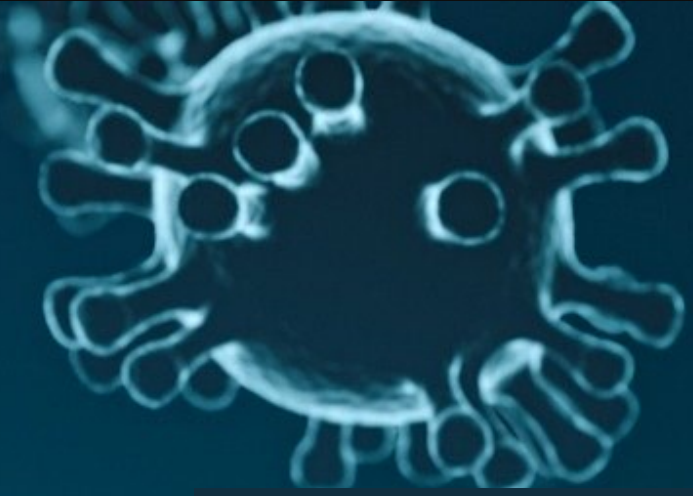

Impact van het coronavirus (COVID-19) op het sociale welzijn van Gelderlanders – Tweede peiling

In opdracht van Provincie Gelderland

Onderzoek door Kieskompas in opdracht van provincie Gelderland
André Krouwel, Jeroen van Lindert, Tom Etienne

Inhoudsopgave

- **Over Kieskompas** **3**
- **Over het onderzoek** **3**
  - *Onderzoeksopzet* *3*
  - *Respondenten: het Gelderland-panel* *3*
- **Samenvatting** **4**
- **Resultaten** **6**
  - *Gezondheid en risico inschatting* *6*
  - *Maatregelen onvoldoende, gepast of extreem?* *7*
  - *Naleving gedragsadviezen* *9*
  - *Hoe lang denkt u maatregelen nog vol te houden?* *10*
  - *Sociale en psychologische impact van het coronavirus* *11*
  - *'Ontmoetingsvrees'* *12*
  - *Economie, werk en inkomen* *14*
  - *Beleidsprioriteiten* *15*
  - *Gedragsverandering* *18*

Over Kieskompas

Bij Kieskompas brengen we politieke opinies en maatschappelijke trends in beeld. Dat doen we via gericht panelonderzoek en met behulp van online tools en events. Zo helpen we wetenschappelijk en onafhankelijk onderzoek een stapje vooruit. Het onderzoeksinstituut Kieskompas wordt dan ook gevormd door een groep betrokken en enthousiaste wetenschappers die betrouwbare informatie leveren aan kiezers en besluitvormers.

Over het onderzoek

De uitbraak van het coronavirus heeft grote impact op ons dagelijkse leven. School, werk, sport, familie; alles loopt op dit moment even voor iedereen anders. De Provincie Gelderland heeft Kieskompas gevraagd om onderzoek te doen naar de impact van het coronavirus (COVID-19) op het sociale welzijn van de Gelderlanders (welbevinden). De uitkomsten zullen de Provincie Gelderland helpen mee te denken over de impact van deze crisis op het persoonlijke leven van de Gelderlanders en worden gebruikt om Gelderland zo goed mogelijk door deze periode te helpen.

Onderzoeksopzet

Kieskompas zal het Gelderland-panel minimaal één keer per maand benaderen om aan onderzoek (in relatie tot het coronavirus) deel te nemen. De meeste vragen gaan over werk, wonen, zorg en de sociale gevolgen. Dit onderzoek heeft als doel om de sociaal maatschappelijke impact van het coronavirus op de Gelderlanders beter in kaart te brengen.

Respondenten: het Gelderland-panel

Het onderzoek is woensdagmiddag 29 april onder het gestratificeerde Gelderland-panel (7138 mensen) verspreid en via regionale media (Omroep Gelderland en De Gelderlander) uitgezet via een anonieme link. Maandagochtend 4 mei hadden 4804 mensen het onderzoek volledig ingevuld, waarvan 3941 mensen uit het Gelderlandpanel (antwoordratio van 55,2%) en 863 mensen via de anonieme link. Van de 4811 mensen die het onderzoek invulden, gaven 4612 mensen aan in Gelderland te wonen.

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd, opleiding, etniciteit en stemgedrag om de data ten aanzien van deze kenmerken representatief te maken voor de provincie Gelderland. Gewichten hoger dan het 99,5e percentiel zijn getrimd. Om respondenten een gewicht toe te kennen, moet hun leeftijd, geslacht, migratie-achtergrond, opleiding en het stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen bekend zijn, hetgeen 4397 Gelderlanders met ons deelden.

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd tussen 29 april en 4 mei en vond dus plaats voor de persconferentie van dinsdag 6 mei waarbij de voorgenomen versoepelingen werden aangekondigd.

Het coronavirus wordt door 9 op de 10 Gelderlanders in zekere mate bedreigend gevonden voor de eigen gezondheid, dan wel voor de gezondheid van vrienden of familie. Deze breed gevoelde dreiging van het coronavirus zou deels kunnen verklaren waarom het overgrote deel van de Gelderlanders de adviezen van het RIVM goed zegt op te volgen. Twee-derde van de Gelderlanders vindt de corona-maatregelen dan ook gepast. Wel is – ten opzichte van de eerste peiling (10 tot 14 april) – het aantal Gelderlanders dat de maatregelen *(te) extreem* vindt iets toegenomen (van 16% naar 21%) en *onvoldoende* iets afgenomen (van 15% naar 11%). De aangekondigde voorgenomen versoepeling zou dan ook als een antwoord op het veranderende draagvlak gezien worden.

Wanneer wordt gevraagd of men zich minder goed, even goed, of beter aan de adviezen van het RIVM houdt dan een aantal weken geleden, komt een interessante tweespalt naar voren. In overgrote meerderheid zeggen Gelderlanders dat zij zichzelf even goed of zelfs beter aan de adviezen van het RIVM houden (85%), terwijl maar een derde (35%) vindt dat anderen dat ook doen. Die discrepantie is belangrijk. Op de vraag hoe lang mensen de maatregelen denken vol te houden, zien we aanzienlijke verschillen per type maatregel. Vaak de handen wassen en het openbaar vervoer vermijden denkt een meerderheid van de Gelderlanders wel 6 maanden vol te houden. Moeilijker is het om zo veel mogelijk thuis te blijven en fysiek contact met andere te vermijden. Daarvan geeft zo'n 3 op de 10 Gelderlanders aan dit niet langer dan een maand meer vol te houden. Samen met het idee dat anderen zich minder goed aan de RIVM-adviezen houdt is dit een relevante uitkomst. De social-distancing begint moeilijker te worden.

In de vorige peiling zagen we al de aanzienlijke impact van het coronavirus op het sociale welzijn van de Gelderlanders. Het percentage Gelderlanders dat aangeeft niets meer te hebben om naar uit te kijken (38%), vaker geïrriteerd (32%) en gestrest (33%) te zijn en het sociale contact te missen (70%) is ten opzichte van de eerste peiling (10 tot 14 april) alleen maar toegenomen. Vrouwen, jongeren en praktisch opgeleiden hebben hier het meest last van.

De economische impact van de corona-crisis wordt ook door een overgrote meerderheid van Gelderlanders erkend. Bijna twee-derde vindt dat de overheid zich op dit moment soepel moet opstellen naar het bedrijfsleven. Na de corona-crisis blijven gezondheidszorg, werkgelegenheid, economie, sociale zekerheid en veiligheid belangrijk en ook meer dan de helft van de Gelderlanders vindt dat milieu, klimaat en energie hoge of allerhoogste prioriteit verdienen. Tevens hoopt 7 op de 10 Gelderlanders dat we na de corona-crisis meer belang hechten aan welzijn ten opzichte van de economie. De spanning tussen de economische schade en de angst voor besmetting (en overbelasting van de gezondheidszorg) is duidelijk te zien.

We vroegen ook wat Gelderlanders doen als het straks weer is toegestaan om met mensen af te spreken. Twee op de drie Gelderlanders zegt dan nog steeds grote groepen te vermijden en met een beperkt aantal mensen te zullen afspreken. Ook zou meer dan de helft van de Gelderlanders toch zoveel mogelijk anderhalve meter afstand houden. Vrouwen, ouderen en risicogroepen zijn hier duidelijk terughoudender

in. Het dragen van beschermende middelen (zoals een mondkapje) is voor erg weinig mensen (7%) een voorwaarde om met mensen af te spreken.

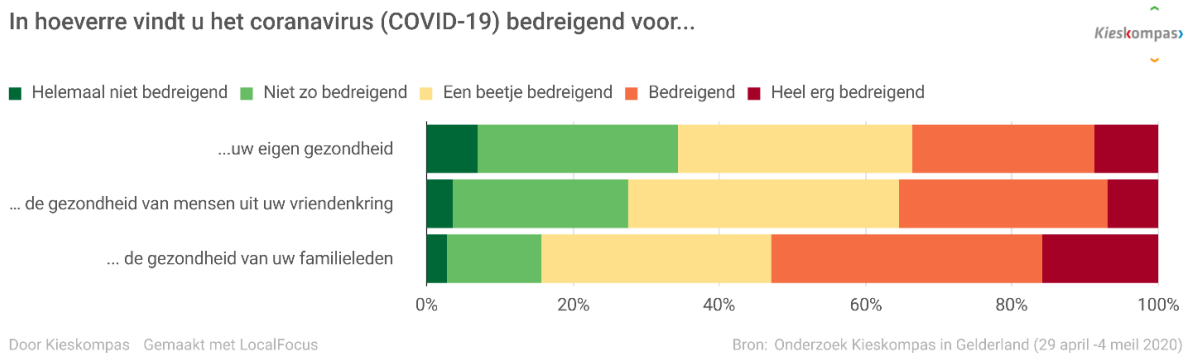
De uitbraak van het coronavirus heeft grote impact op ons dagelijks leven. Ruim meer dan de helft van de Gelderlanders geeft aan vaker een rondje te lopen of te fietsen en iets minder dan de helft zegt ook meer aandacht voor de natuur en de woonomgeving te hebben. Het valt verder op dat heel veel Gelderlanders (85%) hun woning best een prima plek vinden om deze crisis door te maken. Na de corona-crisis denkt een derde van de Gelderlanders (veel) vaker te gaan fietsen en ongeveer een kwart denkt (veel) minder vaak met het openbaar vervoer te gaan reizen. Bijna drie op de vier Gelderlanders ziet veel nieuwe initiatieven ontstaan.

Tot slot vroegen wij Gelderlanders hoe ze denken dat hun persoonlijke leven na de corona-crisis het meest veranderd zal zijn? Een kenmerkende reactie was bijvoorbeeld: ‘*Mijn paranoia "ik moet bij mensen uit de buurt blijven, want straks steek ik ze aan" zal nog wel een tijd aanhouden, waardoor ik minder naar buiten durf, niet in het OV wil, mensen ontwijk. Ik denk dat dat nog wel een tijd blijft als de crisis over is.’*

Resultaten

Gezondheid en risico inschatting

Een groot deel van de Gelderlanders vindt het coronavirus (in meer of mindere mate) **bedreigend voor de eigen gezondheid** en de gezondheid van vrienden en/of familie. Net als bij de eerste peiling (10 tot 14 april) vinden Gelderlanders het virus **bedreigender voor vrienden en/of familie** dan voor de eigen gezondheid. Dit **patroon blijft hetzelfde**, maar ten opzichte van de eerste peiling wordt het coronavirus **iets minder bedreigend** gevonden **voor de gezondheid van vrienden en familie**.

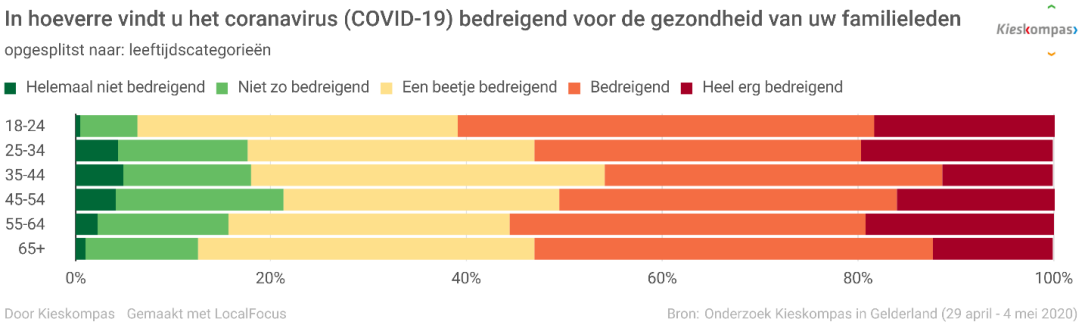

In de eerste peiling kwam al duidelijk naar voren dat sommige groepen het coronavirus bedreigender voor de eigen gezondheid ervaren dan anderen. Zo zien we een duidelijk leeftijdspatroon, waarbij **jongere Gelderlanders** het coronavirus **minder bedreigend voor de eigen gezondheid vinden dan oudere Gelderlanders**. Gelderlanders die hun **algemene gezondheid slecht of matig** noemen, zien het coronavirus **vaker als (heel erg) bedreigend** dan Gelderlanders die hun algemene gezondheid goed, zeer goed of uitstekend noemen. Tot slot zien we ook een opleidingseffect, waarbij praktisch opgeleiden het coronavirus als minder bedreigend voor hun eigen gezondheid ervaren.

In hoeverre vindt u het coronavirus (COVID-19) bedreigend voor uw eigen gezondheid

	Helemaal niet bedreigend	*Niet zo bedreigend*	*Een beetje bedreigend*	*Bedreigend*	*Heel erg bedreigend*
18-24	14.6%	37.7%	40.3%	7.4%	0.0%
25-34	13.7%	42.1%	25.5%	15.1%	3.6%
35-44	7.8%	35.3%	29.7%	22.2%	4.9%
45-54	7.6%	29.7%	35.9%	21.2%	5.6%
55-64	3.8%	22.2%	30.2%	30.8%	13.0%
65+	1.9%	13.7%	33.1%	35.4%	15.8%
Eigen gezondheid: Uitstekend	27.1%	41.2%	20.5%	9.6%	1.7%
Eigen gezondheid: Zeer goed	7.8%	38.6%	36.0%	14.6%	2.9%
Eigen gezondheid: Goed	4.5%	23.5%	37.3%	29.5%	5.2%
Eigen gezondheid: Matig	0.3%	15.5%	22.9%	38.7%	22.6%
Eigen gezondheid: Slecht	0.0%	7.5%	11.9%	17.2%	63.4%
Lager-opgeleid	5.8%	20.2%	28.8%	29.9%	15.3%
Middel-opgeleid	6.9%	28.3%	32.0%	25.2%	7.6%
Hoger-opgeleid	8.1%	32.4%	35.0%	19.5%	5.0%
Totaal Gelderland	7.0%	27.4%	32.1%	24.7%	8.8%

Dit betekent echter niet dat deze groepen het coronavirus minder bedreigend voor vrienden en/of familie vinden. Zo zien we dat jongeren (18 tot 24 jaar) het coronavirus bedreigender voor de gezondheid van familieleden vinden dan oudere Gelderlanders (zie onderstaande tabel). Ook vindt bijna 6 op de 10 praktisch geschoolden Gelderlanders het coronavirus (heel erg) bedreigend voor de gezondheid voor familieleden, terwijl maar iets minder dan de helft van de theoretisch geschoolden Gelderlanders dit vindt.

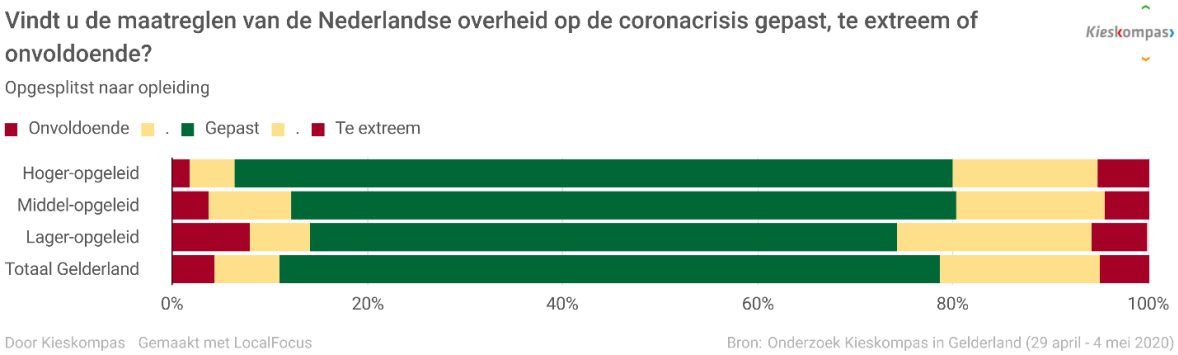

Het coronavirus wordt door 9 op de 10 Gelderlanders (in bepaalde mate) bedreigend gevonden voor de eigen gezondheid, dan wel voor de gezondheid van vrienden of familie. Deze **breed gevoelde dreiging van het coronavirus** zou deels kunnen verklaren waarom het overgrote deel van de Gelderlanders de **adviezen van het RIVM goed zegt op te volgen**.

Maatregelen onvoldoende, gepast of extreem?

Het **merendeel van de Gelderlanders (67,6%) vindt de corona-maatregelen gepast.** Meer Gelderlanders vinden de maatregelen **(te) extreem (21,4%)** dan **onvoldoende (11%)**. Ten opzichte van de eerste peiling (10 tot 14 april) is het aantal Gelderlanders dat de maatregelen gepast noemt ongeveer gelijk gebleven (was 68,3%), is het aantal dat de maatregelen (te) extreem noemt iets toegenomen (was 16.6%) en is het percentage Gelderlanders dat de maatregelen onvoldoende vindt iets afgenomen (was 15%).

Ook zien we weer een duidelijk **opleidingseffect**. Praktisch opgeleide Gelderlanders vinden de maatregelen minder vaak gepast dan theoretisch opgeleiden. Ze geven vaker aan de maatregelen (te) extreem te vinden, maar geven ook vaker aan de maatregelen onvoldoende te vinden.

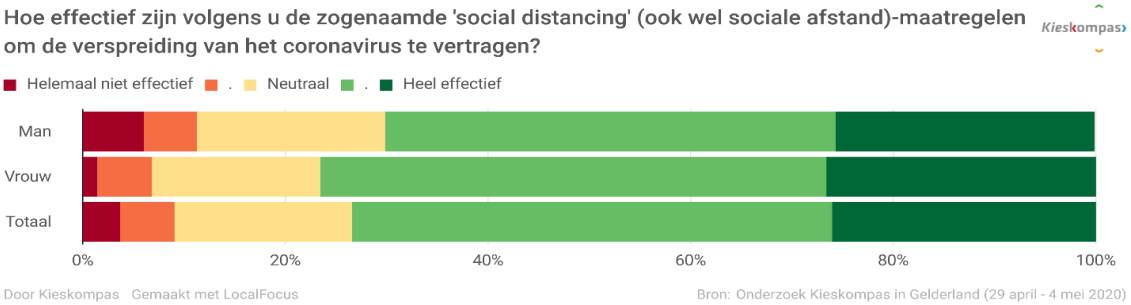
Vrouwen vinden de maatregelen vaker gepast dan mannen (respectievelijk 71,5% tegenover 63.7%), waarbij mannen de maatregelen vaker (te) extreem vinden. Wanneer de resultaten worden opgesplitst naar Gelderlanders met of zonder een vitaal beroep komen duidelijk verschillen naar voren. Gelderlanders

met **vitale beroepen vinden de maatregelen vaker onvoldoende** (12,5%), terwijl het aandeel dat de maatregelen gepast vindt (71,3%) amper verschilt. Tot slot zien we dat mensen die zichzelf als risicogroep beschouwen de maatregelen vaker onvoldoende vinden (15,6%) dan mensen die zichzelf niet als risicogroep beschouwen (7,7%). Een gelijkaardig patroon zien we bij Gelderlanders die hun gezondheid als slecht of matig bestempelen. Zij vinden de maatregelen ook vaker onvoldoende dan mensen in goede of uitstekende gezondheid.

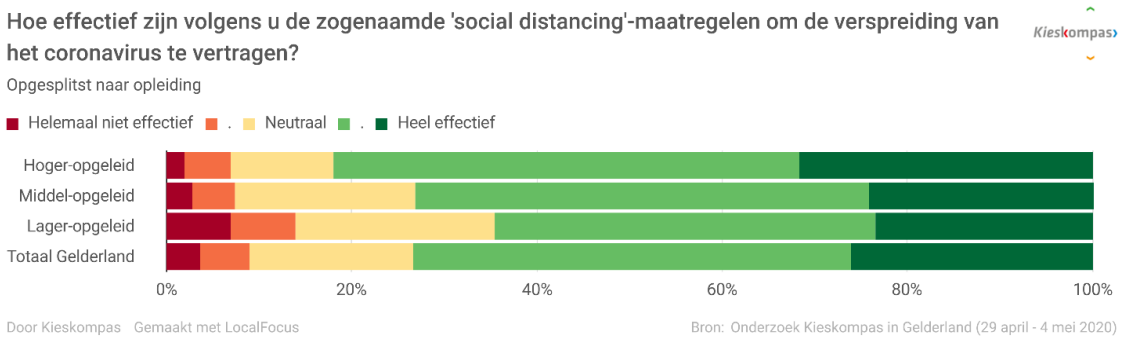
Vindt u de maatregelen van de Nederlandse overheid op de corona-crisis gepast, te extreem of onvoldoende?

	Onvoldoende		*Gepast*		*Te extreem*
Man	5.2%	5.9%	63.7%	18.6%	6.6%
Vrouw	3.3%	7.6%	71.5%	14.1%	3.6%
18-24	8.5%	6.0%	58.7%	21.6%	5.2%
25-34	1.1%	9.8%	71.2%	12.4%	5.6%
35-44	6.3%	7.1%	70.3%	9.9%	6.3%
45-54	2.5%	6.5%	69.1%	14.4%	7.5%
55-64	5.7%	4.1%	67.3%	18.7%	4.2%
65+	3.6%	7.4%	66.6%	19.3%	3.1%
Lager-opgeleid	8.0%	6.1%	60.2%	19.9%	5.7%
Middel-opgeleid	3.7%	8.5%	68.1%	15.2%	4.6%
Hoger-opgeleid	1.8%	4.6%	73.5%	14.9%	5.3%
Stad (centrum)	4.9%	7.6%	66.9%	16.6%	4.1%
Stad (buitenwijk)	3.6%	7.5%	68.6%	16.4%	4.0%
Dorp	4.9%	6.3%	66.5%	16.2%	6.1%
Buitengebied	3.1%	6.3%	71.5%	15.0%	4.1%
Vitaal beroep	5.5%	7.0%	71.3%	12.2%	4.0%
Geen vitaal beroep	2.4%	5.2%	71.4%	15.8%	5.1%
Geen risicogroep	3.1%	4.6%	68.7%	15.9%	7.7%
Wel risicogroep	6.0%	9.6%	65.2%	17.5%	1.7%
Totaal Gelderland	4.3%	6.7%	67.6%	16.3%	5.1%

De overgrote **meerderheid van de Gelderlanders (73,4%) vindt de social distancing-maatregelen effectief**; vrouwen iets meer dan mannen.

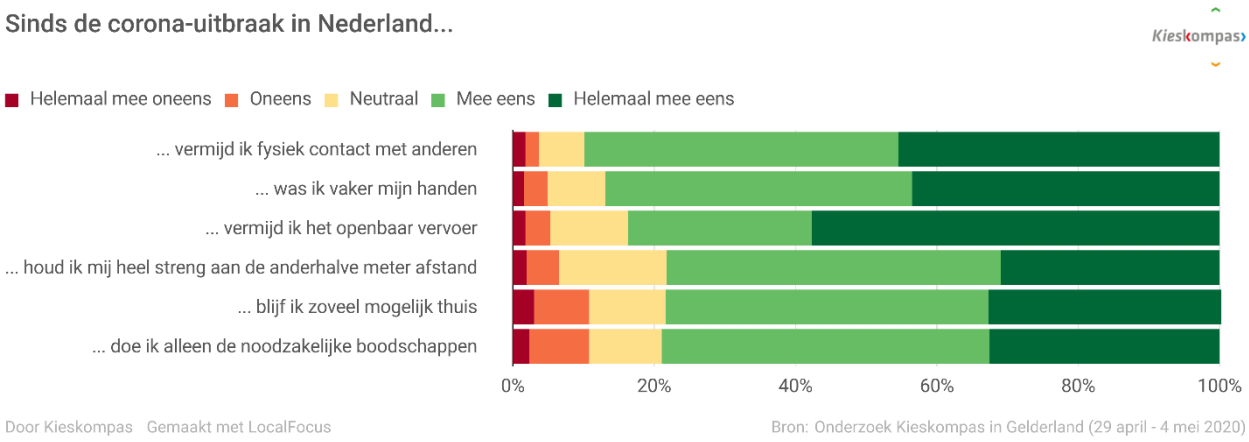

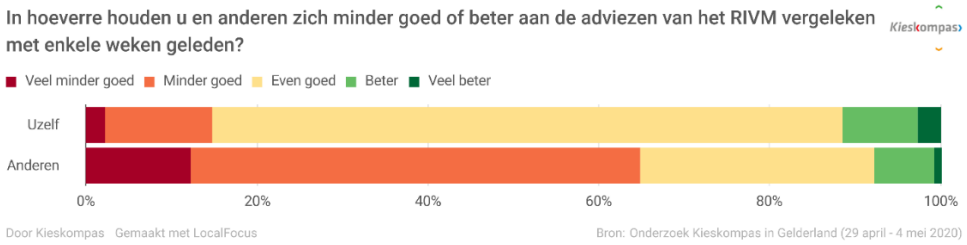
Hoewel deze meerderheid zich door lijkt te trekken bij zowat alle bevolkingsgroepen, zien we een duidelijk opleidingseffect, waarbij praktisch opgeleiden minder overtuigd zijn van de effectiviteit van de maatregelen dan theoretisch geschoolden.

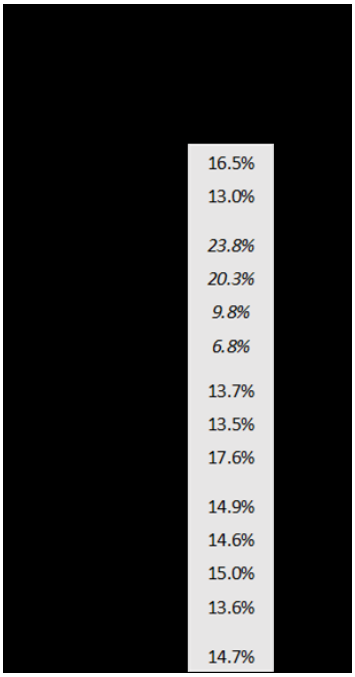

Naleving gedragsadviezen

Een grote meerderheid van de Gelderlanders zegt zich netjes **aan de gedragsadviezen van het RIVM te houden**. Gelderlanders zeggen over het algemeen fysiek contact te vermijden (91,8%), vaak hun handen te wassen (88,6%), openbaar vervoer te vermijden (83,9%), anderhalve meter afstand te houden (82,4%), zoveel mogelijk thuis te blijven (77,5%), en alleen de noodzakelijke boodschappen te doen (78,4%). Dit is vergelijkbaar de eerste peiling (10 tot 14 april).

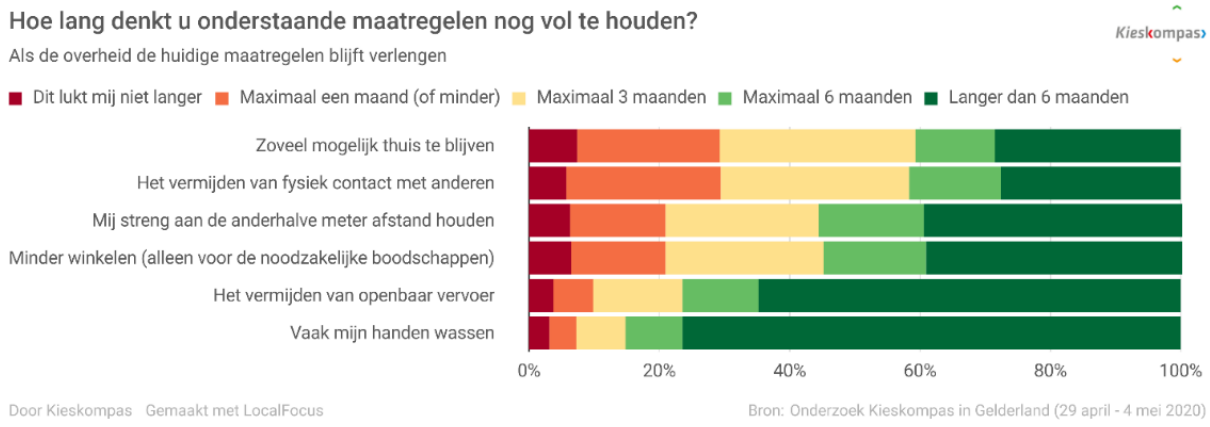

Wanneer echter eenvoudigweg gevraagd wordt of men zich beter, even goed, of minder goed aan de adviezen van het RIVM houdt, komt een interessante tweespalt naar voren. Zo zeggen Gelderlanders **zichzelf** in grote mate **even goed of beter aan de adviezen van het RIVM te houden (85,3%),** terwijl maar iets meer dan een derde **(35,3%) vindt dat anderen zich even goed of beter aan de adviezen houden.** In het buitengebied is men positiever over het gedrag van 'de ander'. Het gevoel dat **anderen** zich **minder goed aan adviezen** van het RIVM houden is **redelijk wijdverspreid**. Dit zou er in de toekomst toe kunnen leiden dat mensen zichzelf ook minder streng aan de regels zouden kunnen gaan houden.

Jongere Gelderlanders zeggen zich **vaker dan ouderen minder goed aan de maatregelen te houden**. Ook zij die aangeven zich niet als risicogroep te beschouwen, gaan losser met de adviezen om. Vrouwen vinden meer dan mannen dat anderen zich minder goed aan de adviezen houden.

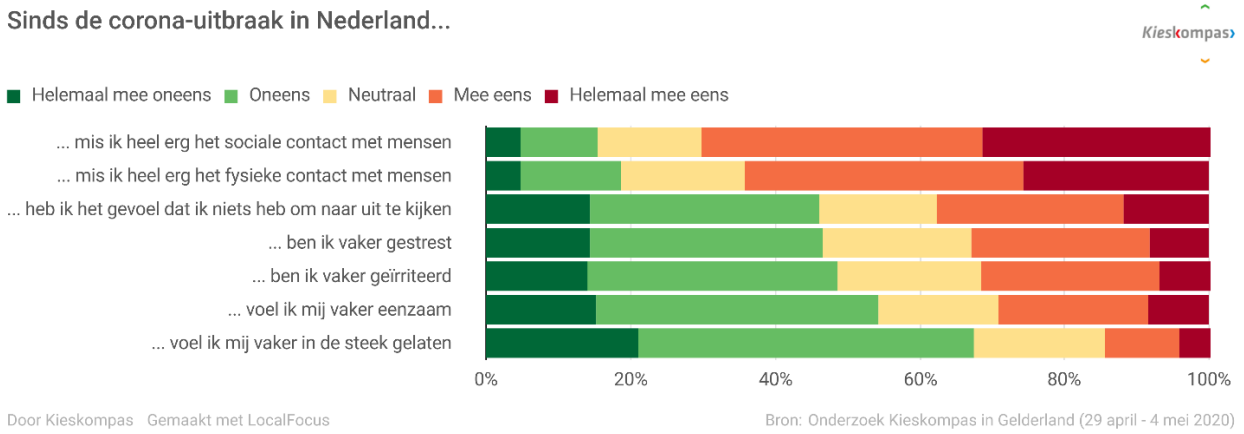
Hoe lang denkt u maatregelen nog vol te houden?

In de onderstaande figuur komt duidelijk naar voren dat Gelderlanders meer moeite denken te hebben met sommige maatregelen. Vooral het **zoveel mogelijk thuisblijven, fysiek contact vermijden** en **anderhalve meter afstand houden denken Gelderlanders minder lang vol te kunnen volhouden.** Het vermijden van het openbaar vervoer, en frequent de handen wassen zijn dan weer voor meer dan respectievelijk 6 en 7 op de 10 Gelderlanders nog zeker 6 maanden vol te houden.

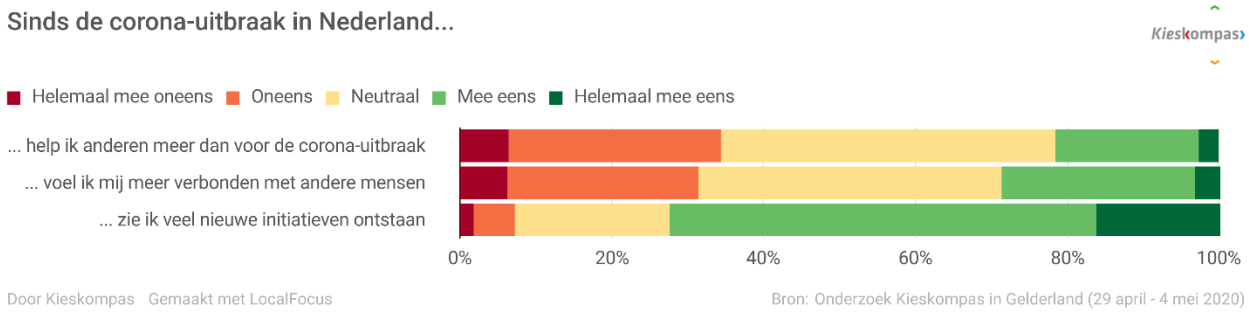
Sociale en psychologische impact van het coronavirus

Zoals in de eerste peiling al naar voren kwam, heeft het coronavirus een **aanzienlijke impact op het sociale welzijn** van de Gelderlanders. Bijna vier op de tien (37,7%) Gelderlanders zegt sinds de corona-uitbraak niets meer te hebben om naar uit te kijken, terwijl dit bij de eerste peiling (10 - 14 april) iets minder dan drie op tien Gelderlanders (28,9%) was. Ook het aantal Gelderlanders dat zegt **vaker geïrriteerd** en **gestrest** te zijn en het **sociale contact te missen** is ten opzichte van de eerste peiling iets **toegenomen**.

In de onderstaande tabel komt duidelijk naar voren dat het coronavirus een **grotere (negatieve) impact heeft op vrouwen, jongeren en praktisch opgeleiden**. Zo zegt bijna 9 op de 10 jongeren (18 tot 24 jaar) heel erg het sociale contact met mensen te missen, terwijl dit bij oudere Gelderlanders minder dan 7 op 10 is. Ongeveer de helft van de jongeren (18-24 jaar) zegt zich ook vaker eenzaam te voelen, waarbij dit voor ouderen ongeveer een kwart is. Dit zou deels verklaard kunnen worden doordat ouderen minder verlies aan contacten hebben dan jongeren.

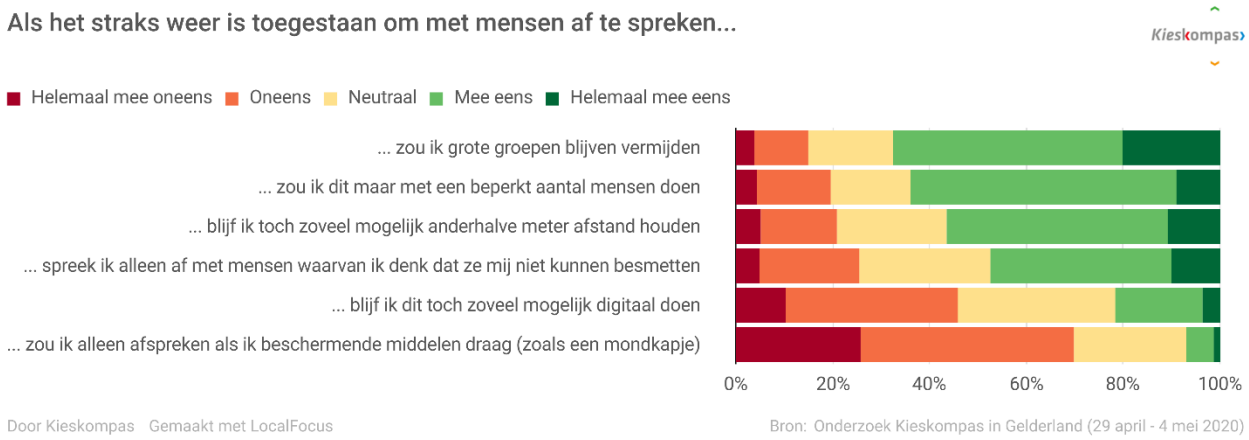
	Sinds de corona-uitbraak in Nederland…						
% (helemaal) mee eens	***… mis ik heel erg het sociale contact met mensen***	***… mis ik heel erg het fysieke contact met mensen***	***… heb ik het gevoel dat ik niets heb om naar uit te kijken***	***… ben ik vaker gestrest***	***… ben ik vaker geïrriteerd***	***… voel ik mij vaker eenzaam***	***… voel ik mij vaker in de steek gelaten***
Man	64.7%	58.0%	31.0%	25.9%	26.1%	23.0%	10.7%
Vrouw	76.0%	70.4%	44.3%	39.8%	37.2%	35.3%	18.4%
18-24	89.8%	66.1%	63.4%	45.8%	46.0%	50.4%	19.9%
25-34	72.7%	60.8%	52.5%	41.3%	43.3%	43.8%	19.7%
35-44	64.4%	60.5%	36.9%	42.5%	33.0%	34.7%	18.3%
45-54	65.4%	61.5%	31.3%	32.1%	32.0%	16.1%	11.4%
55-64	70.2%	67.4%	32.0%	30.2%	29.2%	23.4%	10.7%
65+	68.6%	66.6%	29.0%	21.1%	20.6%	23.8%	13.1%
Lager-opgeleid	70.0%	65.6%	36.6%	34.7%	33.0%	32.3%	18.2%
Middel-opgeleid	71.8%	64.8%	40.8%	34.0%	30.5%	30.5%	15.2%
Hoger-opgeleid	68.5%	62.2%	34.0%	29.6%	24.3%	24.3%	10.4%
Totaal Gelderland	70.4%	64.2%	37.7%	32.9%	31.7%	29.1%	14.6%

Naast deze negatieve kanten, zien we ook positieve ontwikkelingen. Zo zegt bijna 3 op de 10 (28,8%) Gelderlanders zich meer verbonden te voelen met andere mensen, en twee (21.5%) op de tien Gelderlanders anderen meer te helpen dan voor de corona-uitbraak ondanks alle beperken. Bijna **drie op de vier (72,5%) Gelderlanders ziet veel nieuwe initiatieven ontstaan.** Dit is vergelijkbaar met de eerste peiling. Ook vroegen wij Gelderlanders of ze zelf nog een goede idee hebben dat mensen in deze tijd zou kunnen helpen. Zo kwamen Gelderlander met het idee om '*samen op afstand te gaan sporten*', '*praktische filosofie aan te bieden*' en '*een buddysysteem op te zetten om eenzame mensen te bellen*'.

'Ontmoetingsvrees'

Als het straks weer is toegestaan om met mensen af te spreken zou zo'n twee op de drie Gelderlanders **grote groepen blijven vermijden** (67,5%) en **maar met een beperkt aantal mensen afspreken** (64%). Ook zou meer dan de helft van de Gelderlanders **toch zoveel mogelijk anderhalve meter afstand houden** (56,5%) en twee op de tien (21,6%) Gelderland zou zoveel mogelijk digitaal blijven afspreken. Het lijkt daarbij om een risico-inschatting te gaan: meer dan de helft van de Gelderlanders geeft aan enkel af te spreken met mensen waarvan ze denken dat ze hen niet kunnen besmetten. Het dragen van **beschermende middelen** (zoals een mondkapje) is voor erg weinig mensen (7%) een **voorwaarde** om met mensen **af te spreken**. Bijna 7 op de 10 Gelderlanders zegt dat niet te doen.

Hoewel vrouwen terughoudender zijn om gelijk weer op de oude manier af te spreken dan mannen, valt vooral een leeftijdseffect waar te nemen. Ook zij die aangeven zichzelf als risicogroep te beschouwen zijn aanzienlijk voorzichtiger in het afspreken met mensen als het weer is toegestaan. Er zijn slechts

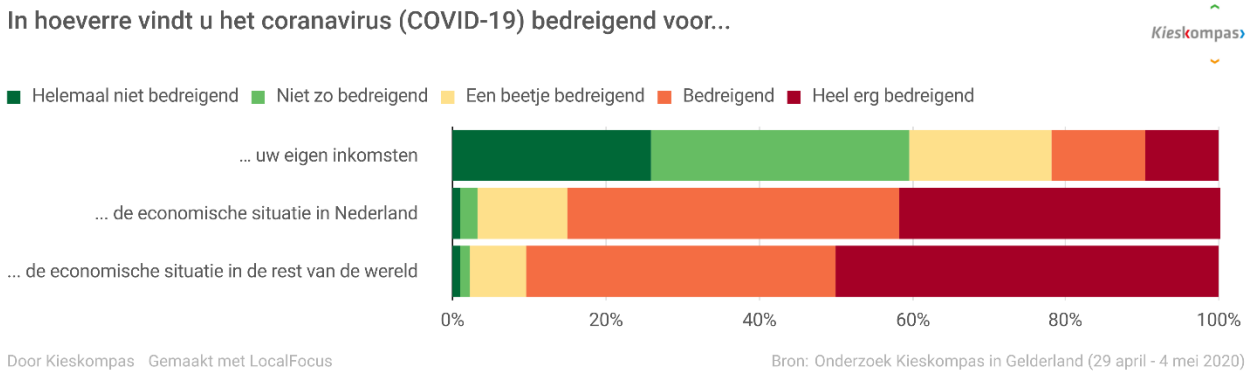
beperkt verschillen waar te nemen tussen Gelderlanders in de stad in vergelijking met zij in dorpen of op het platteland.

	Als het straks weer is toegestaan om met mensen af te spreken…					
% (helemaal) mee eens	*... zou ik grote groepen blijven vermijden*	*... zou ik dit maar met een beperkt aantal mensen doen*	*... blijf ik toch zoveel mogelijk anderhalve meter afstand houden*	*... spreek ik alleen af met mensen waarvan ik denk dat ze mij niet kunnen besmetten*	*... blijf ik dit toch zoveel mogelijk digitaal doen*	*... zou ik alleen afspreken als ik beschermende middelen draag (zoals een mondkapje)*
Man	*60.7%*	*56.4%*	*48.6%*	*40.7%*	*20.8%*	*5.4%*
Vrouw	*74.3%*	*71.4%*	*64.6%*	*54.2%*	*22.4%*	*8.8%*
18-24	*51.7%*	*49.0%*	*46.3%*	*56.8%*	*5.0%*	*3.7%*
25-34	*66.4%*	*71.4%*	*49.8%*	*47.0%*	*20.0%*	*2.2%*
35-44	*62.2%*	*59.9%*	*50.1%*	*39.9%*	*19.5%*	*2.5%*
45-54	*58.8%*	*59.4%*	*54.8%*	*37.8%*	*22.0%*	*5.1%*
55-64	*72.8%*	*66.9%*	*61.6%*	*44.5%*	*21.1%*	*6.1%*
65+	*78.3%*	*68.0%*	*64.4%*	*57.3%*	*30.0%*	*15.7%*
Stad (centrum)	*71.7%*	*63.7%*	*57.0%*	*42.8%*	*20.2%*	*7.6%*
Stad (buitenwijk)	*70.6%*	*64.2%*	*58.9%*	*46.2%*	*25.1%*	*8.2%*
Dorp	*64.1%*	*64.8%*	*54.0%*	*49.5%*	*19.5%*	*6.0%*
Buitengebied	*71.5%*	*60.4%*	*58.8%*	*47.6%*	*23.3%*	*8.2%*
Geen risicogroep	*57.7%*	*58.0%*	*46.6%*	*40.4%*	*14.5%*	*3.1%*
Wel risicogroep	*80.9%*	*73.4%*	*70.6%*	*55.8%*	*31.6%*	*13.1%*
Totaal Gelderland	*67.5%*	*64.0%*	*56.5%*	*47.5%*	*21.6%*	*7.1%*

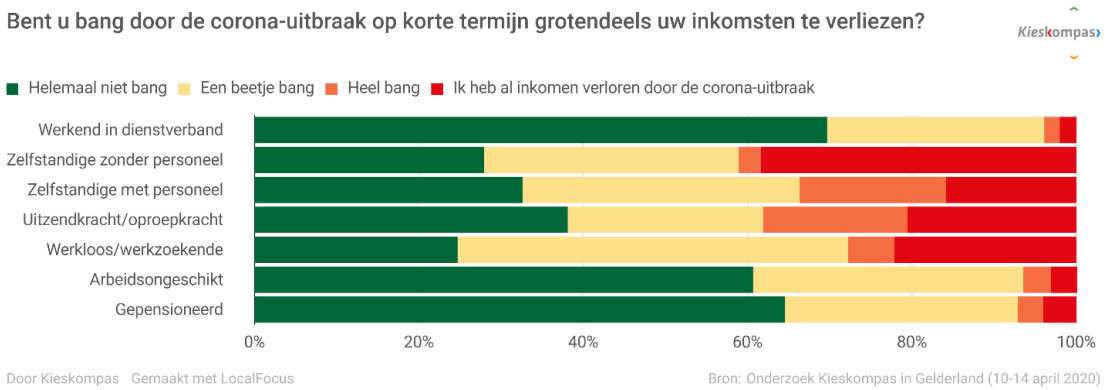
Ook vroegen wij Gelderlanders hoe ze denken dat **hun persoonlijke leven na de corona-crisis het meest veranderd** zal zijn. Hierbij gaven veel Gelderlanders aan zich moeilijk te kunnen voorstellen dat ze andere mensen straks met dezelfde onbevangenheid zouden benaderen als voor de corona-crisis. Een kenmerkende reactie was: '***Mijn paranoia "ik moet bij mensen uit de buurt blijven, want straks steek ik ze aan" zal nog wel een tijd aanhouden,*** *waardoor ik minder naar buiten durf, niet in het OV wil, mensen ontwijk. Ik denk dat dat nog wel een tijd blijft als de crisis over is.'* Iemand anders zei: '*Niet zoveel. Ik zal wel meer letten op zieke mensen, hoesten, niezen en deze [mensen] uit de weg gaan.'*

Economie, werk en inkomen

Bijna alle Gelderlanders vinden het coronavirus in bepaalde mate **bedreigend voor de economische situatie in Nederland en de wereld**. Slechts 3 op de 100 Gelderlanders (3,2%) vindt het coronavirus *helemaal niet* of *niet zo bedreigend* voor de economische situatie in Nederland en voor de economische situatie in de rest van de wereld is dit zo'n 2 op de 100 (2,3%) Gelderlanders. Tevens noemt zo'n twee op de tien (21,9%) Gelderlanders het coronavirus *(heel erg) bedreigend* voor de eigen inkomsten, en vindt zo'n twee op de tien (18,6%) Gelderlanders het coronavirus *een beetje bedreigend* voor de eigen inkomsten. Dit is vergelijkbaar met de eerste peiling (10 – 14 april).

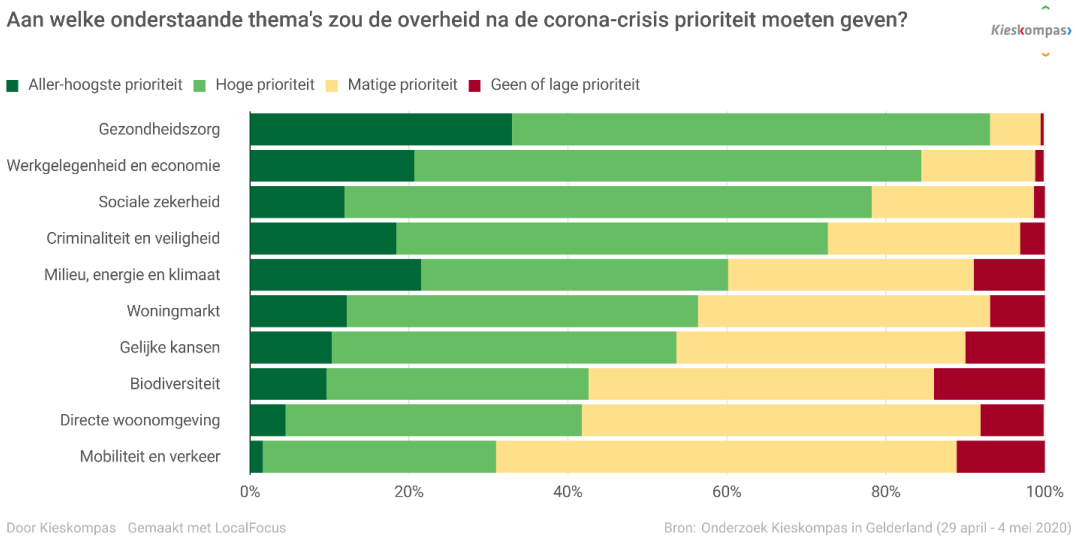

Ongeveer 3 op de 10 Gelderlanders (28,4%) die in dienstverband werken is (een beetje) **bang om hun inkomsten te verliezen** en ongeveer 2% van hen zegt door de corona-uitbraak al inkomen verloren te hebben. Onder zelfstandigen, uitzendkrachten en werkzoekende is het inkomensverlies en de angst om het inkomen grotendeels te verliezen vele malen groter. Zo zegt bijna 4 op de 10 (38,4%) zelfstandigen zonder personeel, een vijfde van de uitzendkrachten (20,6%) en werkzoekende (22,2%) en drie op de twintig (15,9%) zelfstandigen met personeel **al inkomen verloren te hebben** door de corona-uitbraak. Daar bovenop zien we dat bijna 2 op de 10 (17,8%) zelfstandigen met personeel en uitzendkrachten (17,5%) heel bang is om de inkomsten grotendeels te verliezen.

Beleidsprioriteiten

De corona-crisis vestigt de aandacht op bepaalde sectoren in Gelderland en Nederland. Het is niet verbazend dat de **gezondheidszorg** op dit moment **bovenaan prijkt, gevolgd door werkgelegenheid en economie, en sociale zekerheid**. Meer dan de helft van Gelderlanders vindt dat *milieu, klimaat en energie* een hoge of allerhoogste prioriteit verdienen. Daarbij valt het op dat *biodiversiteit*, *directe woonomgeving* en *mobiliteit en verkeer* onderaan staan, hetgeen verschillende oorzaken zou kunnen hebben. Gelderlanders zouden deze thema's (op dit moment) minder belangrijk kunnen vinden, maar het zou ook kunnen dat ze hier al erg tevreden over zijn. Verder onderzoek zou kunnen aantonen welke achterliggende meningen voor deze positionering zorgen.

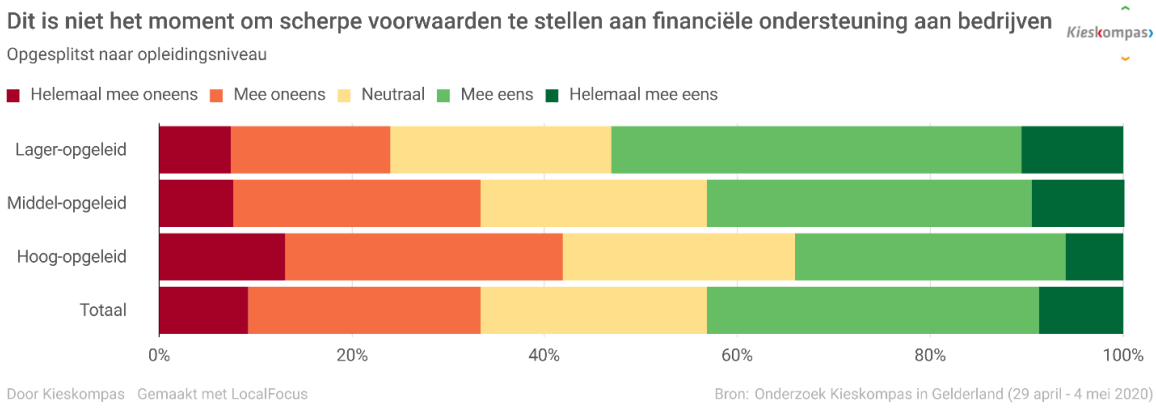
In de tabel op de volgende pagina worden de gecombineerde percentages voor hoge en allerhoogste prioriteit voor alle gevraagde beleidsdomeinen naar verschillende bevolkingsgroepen uitgesplitst. Voor enkele domeinen zijn interessante patronen te onderscheiden. Zo lijken *sociale zekerheid* en *veiligheid en criminaliteit* hogere prioriteit te krijgen naarmate men ouder wordt. Praktisch opgeleiden geven meer prioriteit aan zowat alle beleidsdomeinen dan theoretische geschoolden, met uitzondering van de domeinen *milieu, energie en klimaat*, en *biodiversiteit*.

Eerste resultaten peiling II: meting: 29 april – 4 mei 2020

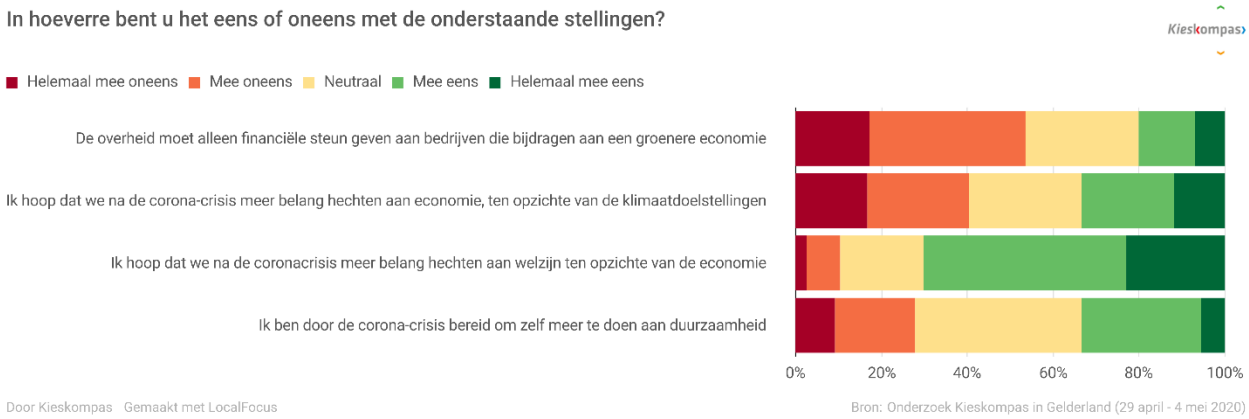
% *hoge en allerhoogste prioriteit*	Gezond-heidszorg	Werk-gelegenheid en economie	Sociale zekerheid	Criminaliteit en veiligheid	Milieu, energie, en klimaat	Woning-markt	Gelijke kansen	Bio-diversiteit	Directe woon-omgeving	Mobiliteit en verkeer
18-24	87.4%	74.4%	62.8%	65.3%	63.6%	65.5%	57.2%	41.2%	45.5%	30.0%
25-34	92.7%	82.3%	73.5%	59.7%	59.1%	45.2%	54.0%	34.3%	26.1%	28.8%
35-44	93.7%	83.8%	75.9%	66.7%	54.1%	46.7%	53.5%	39.9%	42.8%	25.2%
45-54	95.0%	88.8%	79.1%	77.2%	61.3%	43.3%	48.1%	40.3%	36.5%	35.3%
55-64	93.6%	87.6%	81.1%	76.4%	60.8%	61.6%	51.3%	46.7%	46.7%	30.8%
65+	94.1%	84.4%	84.9%	79.9%	61.5%	69.5%	58.4%	47.6%	48.5%	32.1%
Mannen	90.9%	83.7%	73.0%	71.4%	57.1%	58.3%	46.8%	41.5%	43.0%	32.9%
Vrouwen	95.7%	85.3%	83.4%	74.0%	63.3%	54.6%	60.5%	43.7%	40.5%	28.8%
Lager-opgeleid	95.6%	86.7%	86.4%	87.2%	49.3%	65.6%	62.2%	36.7%	46.0%	36.4%
Middel-opgeleid	93.9%	84.3%	75.7%	73.7%	59.5%	54.2%	47.6%	41.8%	42.3%	31.8%
Hoger-opgeleid	90.3%	82.9%	74.7%	58.1%	71.2%	51.5%	55.3%	49.2%	37.1%	24.5%
Stad -centrum	92.8%	86.9%	83.1%	73.3%	71.5%	58.3%	63.9%	48.9%	40.2%	34.0%
Stad - buitenwijk	94.4%	82.5%	77.6%	68.3%	61.2%	54.1%	51.8%	44.3%	40.3%	27.4%
Dorp	92.6%	85.5%	79.6%	74.9%	56.5%	57.3%	53.1%	38.4%	41.9%	33.0%
Buitengebied	93.1%	87.9%	67.0%	78.1%	57.8%	55.1%	52.0%	50.5%	45.9%	29.2%

0% 10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

Dat de **economische impact** van de corona-crisis door Gelderlanders **wordt erkend**, blijkt uit het grote percentage (63,7%) dat vindt dat de overheid zich op dit moment soepel moet opstellen naar het bedrijfsleven. Volgens meer dan 4 op 10 Gelderlanders (43,1%) is dit **niet het moment om scherpe voorwaarden te stellen** aan financiële ondersteuning aan bedrijven. Praktisch opgeleiden zijn het hier aanzienlijk meer mee eens dan theoretisch geschoolden.

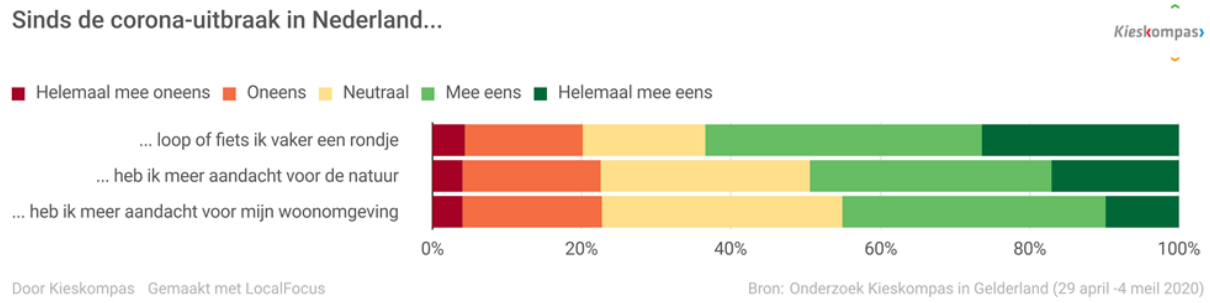
Bijdragen aan een groenere economie is voor de meeste Gelderlanders (53,4%) op dit moment **geen voorwaarde om financiële steun te geven** aan bedrijven. Een deel van de Gelderlanders ziet de corona-crisis als een kans, anderen stellen eerst alternatieve prioriteiten. Een deel van de Gelderlanders zegt door de corona-crisis zelf meer te willen doen voor duurzaamheid.

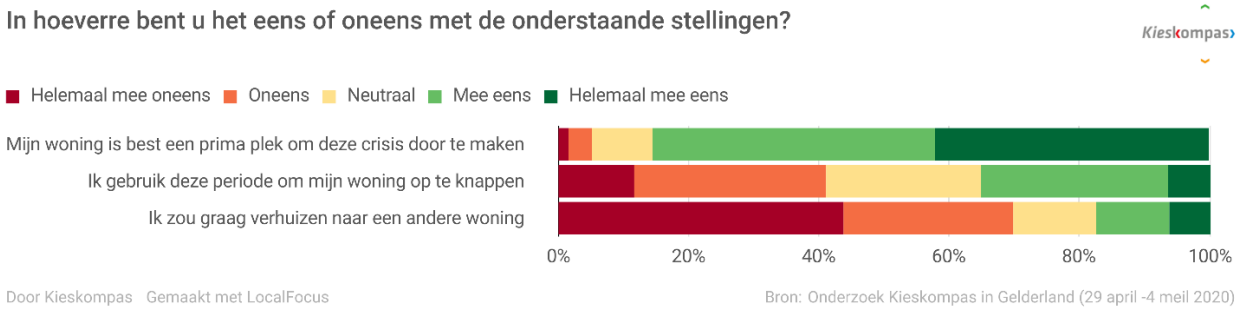
Zo'n 7 op de 10 Gelderlanders (70,3%) hoopt dat we na de corona-**crisis meer belang hechten aan welzijn ten opzichte van de economie**. Bijna de helft van de Gelderlanders (46,5%) zegt te denken dat Nederland na de corona-crisis weer op dezelfde voet verder gaat, tegenover iets meer dan een derde (35,5%) zegt van niet.

Gedragsverandering

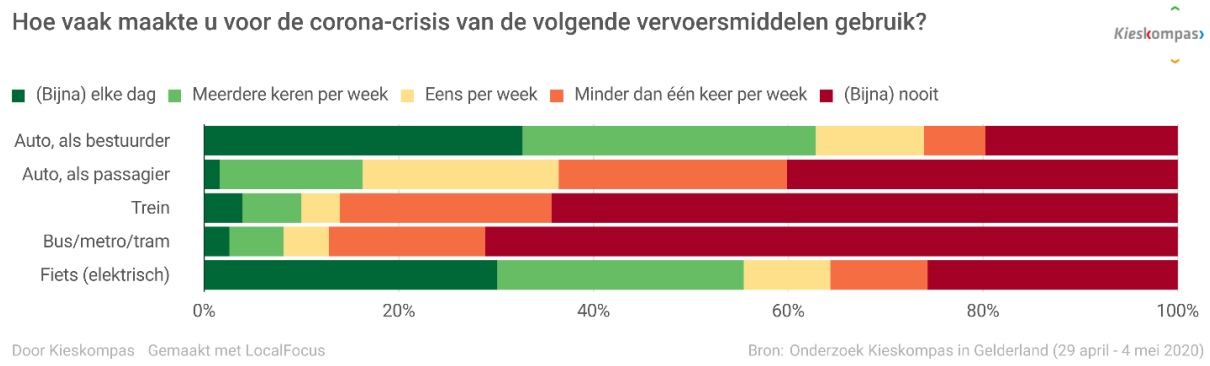
De uitbraak van het coronavirus heeft grote impact op ons dagelijkse leven. School, werk, sport, familie; alles loopt op dit moment voor iedereen anders. Hoe heeft de huidige corona-crisis ons huidige gedrag veranderd en zal dit na de corona-crisis zo blijven? Meer dan de helft van de Gelderlanders geeft aan vaker een rondje te lopen (63,5%) of te fietsen en iets minder dan de helft zegt ook meer aandacht voor de natuur (49,5%) en de woonomgeving (45,1%) te hebben.

Tevens valt het op dat **heel veel Gelderlanders (85,5%) hun woning best een prima plek vinden** om deze crisis door te maken. Eén op de tien (9,3%) Gelderlanders staat hier neutraal in is, en één op de twintig (5,2%) is het hier (helemaal) niet mee eens.

Tot slot vroegen we hoe vaak Gelderlanders voor de corona-crisis gebruik maakte van verschillende vervoersmiddelen.

De meeste Gelderlanders zeggen na de corona-crisis even vaak gebruik te maken van de verschillende vervoersmiddelen. Het valt vervolgens wel op dat ongeveer een derde (32%) van de Gelderlanders (veel) **vaker** van een **(elektrische) fiets** gebruik te maken en ongeveer een kwart van de Gelderlanders (veel) **minder vaak** van het **openbaar vervoer** gebruik denkt te gaan maken. Dit zou deels te maken kunnen hebben met de eerder beschreven angst om bij elkaar te komen.

